

DVADESET GODINA ISTARSKOGA OGRANKA DHK I 15. GODIŠTE ČASOPISA „NOVA ISTRA“

Navršilo se nedavno punih dvadeset godina od osnutka i djelovanja Društva hrvatskih književnika, ogranka za Istru u Puli, ili, kako se službeno od osnutka nazivamo, Istarskoga ogranka DHK, čime smo od prvoga dana, onoga vrelog 2. srpnja sada već jako daleke 1990. istaknuli zavičajnost i domovinstvo kao nerazdvojive sastavnice cjeline svojih osjećaja, istodobno uvijek svjesni da smo dijelom jedne od najstarijih kulturnih institucija našega naroda, Društva hrvatskih književnika, koje je uvijek bilo i više i značajnije od nekakve udruge, dakle dijelom Društva prebogate, časne i nerijetko bolne prošlosti duge sada već 110 godina.

K tomu, ove godine objavljujemo 15. godište časopisa „Nova Istra“.

Na čelu Društva 1990. bio je kolega i prijatelj, veliki podupiratelj i našega Ogranka, književnik europskih referenca i akademik Nedjeljko Fabrio, te smo nas dvojica, s još nekoliko istarskih kolega, najizravnijim „krivcima“ za tadašnji osnutak i današnju činjenicu postojanja te djelovanja Ogranka. Ne zaboravimo da je dio povijesti Ogranka bio u znaku Domovinskoga rata, kada su prirodno prevagnuli društveni angažman i potrebita polemička sučeljavanja, kada je humanitarno pomaganje i bistrenje ideja, otpor riječju, a usred divljanja agresivne protuhrvatske sverazorne mašinerije, od nas pisaca i ovdje, na Poluotoku, tražilo određivanje i akciju koja nije bila uvijek i ne samo u estetskoj funkciji književna čina. Mislim da smo i u tom pogledu u teškim vremenima i posvudašnjoj mržnji usprkos djelovali dostojno i dostojanstveno.

O svemu bitnom što nam se događalo i što smo činili tijekom prvih 10 godina napisao sam tekst „Desetljeće Istarskoga ogranka DHK“, objavljen kako u „Novoj Istri“ i na međumrežnim stranicama časopisa, kao prvim internetskim

stranicama jednoga kulturnog periodika u Hrvatskoj, tako i na internetskim stranicama DHK. U taj sam tekst uvrstio i tekst svoga govora na Osnivačkoj skupštini Ogranka, spomenutog 2. srpnja 1990. Ne pamti se kada je prije toga neka znatnija, jača hrvatska književnička delegacija posjetila Istru! A s ovoga mjesta mirno mogu reći kako smo se svih ovih godina držali načelâ i glavnih smjernica svoga rada, koje smo si tada zadali, i da u matičnome toku svojih planova, htijenja, nadanja i procjena nismo pogriješili, naprotiv.

Evo 2-3 ulomčića iz toga davnog teksta:

...Osnovani smo u još uvijek formalno jugoslavenskome, uzavrelu društvenom kontekstu, nasuprot sazreloj i bez ustuka obznanjenoj hrvatskoj žudnji za konačnom slobodom, usred lokalnoga okružja pretežito komunističke nomenklature na sporome i zapravo prividnome zalasku, koja je nomenklatura mnogima među sudionicima Osnivačke skupštine svojedobno doslovce radila o glavi i egzistenciji...

...Bit će vremena i povoda pred javnošću i nama samima podastrijeti činjenice o – katkad i nevidljivu ili „kapilarnu” – radu i svekolikoj djelatnosti Ogranka u endemičnim nam (ne)prilikama, kada smo nerijetko morali, ponekad čak i ponosu usprkos, itekako antišambrirati... eda bismo polučili ma i najmanje pomake, uvijek sa sviješću da radimo „posao” trajniji od onoga dnevne politike...

...Ogranak je od prvoga dana – i načelno svojim Pravilima i praktično – bio i jest otvoren svim piscima našega zavičaja, bez obzira kojim jezikom se izražavali i kojoj književnosti formalno pripadali...Nikada prije osnutka Ogranka hrvatski književnici iz Istre... u novijoj prošlosti nisu bili toliko prisutni u medijima, hrvatskim književnim časopisima, novinama za kulturu i književnost, poneki čak zastupljeni u novijoj lektiri, koju će činjenicu neki relativizirati svakovrsnim argumentima, ali nedostatnim da bi se takva činjenica baš posve mogla ignorirati...

...Ovaj najzapadniji dio hrvatskoga prostora, Istra, bila je, jest i znamo da će ubuduće biti mjesto suživota narodâ te prepletanja njihovih kultura – slavenske i romanske, poimence hrvatske, slovenske i talijanske. Ne bismo se više trebali jedni drugima dokazivati, već bismo se kao stari povijesni narodi morali poštivati – dičeći se svojim, cijeniti tuđe. Budući da nova Europa očito neće biti topionicom naroda, ni takozvanih velikih niti onih takozvanih malih, naše suživljenje stalno nam valja znalački i mudro usmjeravati, znanstveno i nepristrano istraživati, jer improvizacijama kojih smo danas svjedoci suprotstaviti se možemo jedino samopoštovanjem i prosvijećenom svijesti o tomu tko smo i čemu, pojedinačno i zajednički, težimo. Književnost i pisci u tom poslu moraju nesebično sudjelovati.

...Bogata je i prebogata dokumentacija i pismohrana Ogranka, koja svjedoči o stotinama akcija, javnih očitovanja, medijskih nastupa, razmjenama gostovanja s kolegama u

Hrvatskoj i inozemstvu, o polemikama uvijek s potkrjepom i na dostojanstvenoj razini (barem glede službenih stavova Ogranka), o širemu društvenom i posebice književno-kulturološkom angažmanu većine članova Ogranka...

...Stvaralački smo partner bez kojeg nema cjelovite slike kulturnih aktivnosti barem na području Istarske županije. Smatramo, naime, da se odnekud izvan prostora življenja i stvaranja ne može umjetno ucijepiti kreativno ozračje za dotični prostor, u našem slučaju hrvatsku Istru...

To je, dakle, među ostalim rečeno 1990.

Tijekom prošlih 20 godina dobro smo i sadržajno surađivali s našom središnjicom na Trgu bana Jelačića u Zagrebu, pa u tom smislu svakako moram spomenuti još barem dvojicu bivših predsjednika DHK, akademika Antu Stamaća i Stipu Čuića, te današnjega predsjednika Borbena Vladovića i dr., zatim dugogodišnjega tajnika Društva Željka Kneževića, današnju tajnicu Ružicu Cindori te sve redom drage gospođe i suradnice iz tajništva. S tugom se i ponosom i ovom prigodom spominjemo iskrenoga prijatelja, do danas nezamjenjiva, uvijek spremnoga pomoći i javno promicati vrijednosti kako hrvatske književnosti i književnosti općenito, tako i njezinih odvjetaka diljem Lijepe naše, dragoga i nježnog čovjeka, pjesnika – Anđelka Novakovića.

Proteklih smo godina i mi u Istri ostali bez nekoliko svojih uglednih članova: Ive Balentovića, Ivana Svetića, Ante Dabe i Tatjane Arambašin.

IO DHK danas broji 48 članova, od kojih 15 punopravnih članova DHK i 23 člana-suradnika Ogranka, kako je predviđeno Statutom Društva i Pravilnikom Ogranka. Ogranak su u svojim mandatnim razdobljima, nakon moje neznatnosti, dakle poslije 1993. pa do danas, vodili kolege: Miroslav Sinčić, Tomislav Milohanić, Goran Filipi i Daniel Načinović.

Tijekom naše i ne baš kratke povijesti bilježimo, rekao bih, sinusoidan odnos endemičnoga okruženja, istarskoga društva putem svojih političkih institucija i osoba, a spram našega Ogranka. Ne bih smio ne spomenuti značajno početno razumijevanje i potporu nekadašnjeg pulskoga gradonačelnika i istarskoga župana Luciana Delbianca, također smo otpočetka vrlo zadovoljni

suradnjom s Ministarstvom kulture RH, posljednjih godina i s Istarskom županijom, dapače, no na žalost s rijetkim istarskim gradovima i općinama, dok je suradnja s Gradom Pulom uzorna. Uбудuće se nadamo potpori rješavanju preostalih gorućih pitanja Ogranka. To se prije svega odnosi na izdašnije i usmjerenije financiranje naše razgranate djelatnosti, profesionalizaciju tajničkoga mjesta i, jako bitno, još jedno manje zahtjevno proširenje sjedišta Ogranka – Kluba hrvatskih književnika (Sv. Ivana br. 1) – u prizemlju stare pulske tiskare, i to za potrebe skladišta i produljenje dvorane za programe, uz koju još imamo klupski prostor te tajništvo. Prije konačnog, dakle stalnog rješenja velikoga problema sjedišta (radovi su se odvijali i opremanje je dovršeno tijekom 2007./2008.), bili smo podstanari na četirima adresama – u bivšoj Prvomajskoj ul., danas Ul. Sergijevaca, zatim u Sveučilišnoj knjižnici u Puli, u Istarskom narodnom kazalištu te u MMC-u „Luka“.

Dakle, proteklih smo godina uspjeli svojim snagama (tu naglašavam trud i mar naše tajnice Jadranke Ostić) urediti i tehnički opremiti sjedište/tajništvo Ogranka i uredništvo časopisa za književnost, kulturološke i društvene teme, „Nova Istra“, s odličnim međunarodnim i domaćim referencama, koji smo časopis pokrenuli 1996. i upravo objavljujemo njegov 42. svezak-knjigu, okupivši na stotine domaćih i stranih suradnika, otvoreni i generacijski i poetičko-estetski, svjetopogledno u najširem smislu. Objavili smo i bibliografiju prvih 11 godišta časopisa, kao i bibliografije preostala tri hrvatska književno-kulturna časopisa koji su u Istri izlazili u drugome pola XX. stoljeća („Istarski borac – Ibor“, „Istarski mozaik“ i „Istra“). „Nova Istra“ jedini je hrvatski partnerski časopis u prevažnome međumrežnom projektu Eurozine sa sjedištem u Beču (www.eurozine.com). U istoimenoj ediciji, „Nova Istra“ (od 1997.) – u književnim nizovima, pa onome antologijskom, te povijesnom, bibliografskom, prijevodnom, esejističkome i drugima – objavili smo 55 naslova (ne samo istarskih autora). Tiskani su brojni katalozi naših izdanja, a pregled izdanja redovito izlazi u posebnu dodatku svakoga sveska ovoga časopisa.

Organizatori smo i suorganizatori, bili i/ili ostali, dapače pokretači mnogih književnih i kulturnih manifestacija; spominjem samo: Šoljanove dane, Susrete na dragom kamenu, Badavcu, kulturološki skup Čitajući znakove vremena, Pulske dane eseja, međunarodne okrugle stolove, primjerice na temu identiteta i globalizacije, tj. kulture u globalizacijsko-antiglobalizacijskim gibanjima i sl. Baš Pulski dani eseja, među inima, već osmu godinu zaredom pokazuju kako je moguća književnim izrazom visoko vrijedna, dobra i prijateljska suradnja u prožimanju i boljemu poznavanju književnosti i kulturâ. Na Danima eseja od 2007. dodjeljuje se nagrada DHK-a „Zvane Črnja“, također naša inicijativa, za najbolju hrvatsku knjigu eseja objavljenu tijekom godine.

Možda treba kazati i to da smo u vremenu svojevremena bolnog i, bjelodano je danas, nepotrebnog cijepanja matičnoga Društva u sada dvije zasebne književničke udruge na razini Hrvatske, bez dvojbe ostali unutar DHK, no u našem časopisu i na našim skupovima, bez razlike, nastupaju, objavljuju, sudjeluju kolege i prijatelji koji su izabrali drugu (ne znam baš koliko i drukčiju!?) „opciju“; takvu ćemo vrstu snošljivosti i suradnje i ubuduće njegovati. Naime, jedna je hrvatska kultura i književnost, to je jedan lik s više različitih i poticajnih lica, centripetalnih dijelova pisane kulture kojoj kao književnici pripadamo, i to danas, kada je besmislena podjela (iako u praksi i medijski itekako živa) na tzv. provinciju i tzv. metropolu. Jer, na temelju dosad rečenoga, živimo li mi u Istri doista u književnoj provinciji?!?

Od prvih početaka djelovanja posebno smo, javnim poticajima kao i konkretnim prijedlozima, uznastojali na suradnji s tek donekle programski srodnim ali, bar načelno, svjetonazorom i dijelom kulturalne funkcije, kulturna poslanja i kulturološke zauzetosti sličnim udrugama u Istri – Čakavskim saborom i Maticom hrvatskom.

S naše strane nastojali smo, koliko je to iole bilo moguće, a i s obzirom na nesavršenost Statuta DHK-a kada je posrijedi status ogranaka, uloga

punopravnih članova Društva i članova-suradnika ogranaka (što nerijetko izaziva nedoumice, nerazumijevanja pa i negodovanje), dakle i u tim smo prilikama nastojali neutralizirati diletantizam i skribomaniju, kojih itekako ima i u našem Zagrebu, izbjegavati stalna vraćanja u društveno-političku prošlost, a promicati svijest o tradicijskim i novim, književnim i inim vrijednostima. Okrenuti smo današnjici, novim izazovima, vrijednostima baštine, ali i mladima i budućnosti istodobno. U tom smislu podsjećam na dva naša niza: prvo, na objavljenu ediciju „Mlada Istra“ u šest knjiga, s novi(ji)m hrvatskoistarskim književnim snagama i/ili dolazećim imenima; i drugo, na ediciju „Književni portret“ (knjige s dvd-om, dakle dokumentarnom filmskom građom/intervjuom), posvećenu najistaknutijim suvremenim hrvatskim piscima iz Istre.

Prema koncu ovoga (je li uopće to?) prigodnoga teksta, parafraziram se iz teksta o 10. obljetnici Ogranaka (2000.):

„Usred drugoga desetljeća života Istarskoga ogranaka Društva hrvatskih književnika nadamo se novim ljudima, još boljim knjigama i samo jednostavnim, normalnim okolnostima kad je riječ o vrjednovanju književna stvaralaštva i kad je posrijedi oblikovanje poticajna književnog života sredine u kojoj je i za koju Ogranak, kao sastavni i ravnopravan dio razgranata hrvatskoga književnog stabla, najprvo i osnovan.“ Riječ je, ponavljam, o nasušno potrebnom *književnom životu*, o poticajnom ozračju za svaku pojedinčevu, zasebnu, nedodirljivu i neupitnu estetsko-spisateljsku radionicu. Jer književni je život, poticajno zajedništvo kolega i sloga, samo kontekst koji pospješuje individualne napore i pojedinačne autorske prodore u novo.

I doista, pri koncu svoga već ukupno trećega mandata na čelu Ogranaka, osobitu bih pozornost i dalje želio posvetiti primitku novih, mlađih književnih imena u Ogranak, i ponekih „starijih“ koji se drže postrance, a poglavito tomu da preporukom Ogranaka omogućimo primitak novih pisaca iz Istre u članstvo DHK.

Osobito pak ima(j)m(o) na umu stalno promicanje ne samo ovdašnjih (dijalektalnih i na književnu standardu) literarnih vrijednosti nego i hrvatske književnosti općenito (kao jedne od povijesno najkontinuiranijih europskih literatura), a poglavito u međunarodnome kontekstu. Ne zaboravimo i to, da za razliku od mnogih tzv. malih naroda iz neposredna okružja, mi na državnoj razini još nemamo agenciju za promičbu hrvatske knjige i pisaca u svijetu!?!

S pomoću Ministarstva kulture, Grada Pule i Istarske županije – kao jedina, u svakom smislu više no „punoljetna“, organizirana književnička udruga u Istri – željeli smo ostvariti ideju o kući pisaca negdje u Istri, prvi smo o tomu pisali, govorili i razgovarali s istarskim političarima, još 2005., no bez nas su i bez poziva na konkretnu suradnju na svoj način kuću/kućicu otvorili drugi. Ipak čestitamo, dosljedno okrenuti svojim zamislama i programima te, naravno, otvoreni za suradnju.

Na samome kraju također navod iz 2000., u povodu naše 10. obljetnice, za koji držim da smo i na nj već odgovorili:

“... Nije li preuzetno reći, vrijeme će pokazati (ako već nije) koja je to organizirana skupina intelektualaca i kreativaca u Istri tijekom posljednjih desetak godina bila i ostala neupitnom i angažiranom konstantom u promicanju istinskih kulturološko-književnih vrijednosti na hrvatskome jeziku i u izvornome hrvatskom duhu snošljivosti, a katkad bogme i razborite trpeljivosti, dakle u našem ovdje i sada, pa možda i u kontekstu širemu od onoga zavičajnog i kulturnog kao nama najprirodnijeg.“

Kao ogranak DHK osnovan na županijskoj razini, mi tako i djelujemo, što je najprije vidljivo iz sastava članstva. Istarski ogranak Društva hrvatskih književnika i ubuduće će biti dragovoljnim okupljalištem pisaca – a ne zavičajnim antologijskim zbornim mjestom niti pak, s druge strane, pribježištem zavičajnih stihoklepaca; bit će susretištem statusnih književnika i članova-suradnika DHK iz čitave Istre, promicateljem književnih vrijednosti, kulturne

akcije i vrijednoga nakladništva, prvenstveno hrvatskih autora i na hrvatskome jeziku, ali otvoren i drugim jezicima i kulturama, najprije najbližima i zavičajno starinačkima, jednako kao i njihovim autorima. Zavičajno uvijek, a kampanilizam nikad! – neka to bude i ostane važnom našom radnom krilaticom, zatim otvorenost i prožimanje s nacionalnim tj. domovinskim prostorom i vrijednostima, i dalje, u razumnoj mjeri i sukladno našim moćima, put planetarnoga i univerzalnog.

Naposljetku, prisjetimo se Matoša, dijelom u parafrazi otprije čitava stoljeća:

„... Kakve bi svrhe imala nacionalna kultura da se njome može koristiti tek jedan narod? ... Danas je kultura to nacionalnija što je evropskija ... Snaga narodne kulture nije u sposobnosti odbacivanja, eliminacije, već u moći primanja...“

Radeći, dakako, čovjek i griješi, radeći puno i više od toga, mogući su propusti, no namjernih koji bi pogađali bilo čiju osjetljivost, uvjeren sam, u našem dosadašnjem radu nije bilo i biti ih neće. Koliko je do naših snaga i mogućnosti, i koliko nam Bog daje, kanimo i nadalje doprinositi da, izvan tzv. metropole, Pula i Istra i nadalje budu među življim, ako ne i najživlje hrvatsko književno zbivalište u najširem smislu toga pojma.

Boris Domagoj Biletić